

Prológ

NA DEŇ V ROKU 2002, keď som zmizla, si pravdepodobne mnohí nespomenú. Mala som dvadsaťjeden rokov, bola som mladá matka. Popoludní som sa zastavila v obchodíku Family Dollar, aby som sa spýtala na cestu. Nasledujúcich jedenásť rokov som prežila uväznená v pekle. Potiaľto môj príbeh asi poznáte. Toho, čo neviete, je oveľa viac.

Nikdy som nikomu nerozprávala o strastiplnom živote, aký som viedla pred únosom. Nikdy som sa nikomu nezdôverila, prečo som sa dala do reči s mužom, ktorý sa mi v obchode prihovril. Nikomu som nepovedala ani o príšernom pociť, ktorý ma prenasledoval po odchode z obchodu. Nikdy som nikomu neprezradila, čo sa skutočne dialo medzi štyrmi stenami, kde som žila s Ginou a s Amandou. V podstate som svoj príbeh nikdy nerozpovedala celý. Až do dnešného dňa.

Nie som prvá, čo prežila podobnú hrôzu. Keď sa verejnosť dozvie o strastiplnom únose, ľudí to vždy šokuje – Jaycee Dugard strávil osemnásť rokov v reťaziach v chatrči na zadnom dvore domu v Kalifornii, Elizabeth Smartovú vyvliekli z jej vlastnej spálne v Salt Lake City v to isté leto, keď uniesli aj mňa, missourského chlapca Shawna Hornbecka chytili, keď išiel na bicykli navštíviť kamaráta. V novembri 2013 zas našli po tridsiatich rokoch strávených v otroctve tri Londýňanky. Takéto a podobné príbehy vždy rozčeria hladinu. A keď sa situácia upokojí, na nezvestných ľudí sa rýchlo zabudne. Aj preto v knižke úplne odhaľujem svoj život – chcem, aby sme si spomenuli na stratené duše.

Tiež by som vás chcela o niečo požiadať. Ak si niekedy všimnete hocičo čudné – dieťa, čo vynecháva školu, ženu, ktorá asi nie je schopná vyjsť z domu, zavolajte, prosím, na políciu a požiadajte ich, aby to preverili. Netrápte sa tým, že budete vyzerat' ako blázni, ak sa vaše podozrenie nepotvrdí. Bude vás hriať dobrý pocit, že ste mohli pomôcť niekomu, kto sa ocitol v desivej situácii. Prosím vás, nájdite si zopár minút a zverte sa niekomu so svojím podozrením.

NEVIDITEĽNÁ. TAK SOM sa cítila počas bezmála štyritisíc dní prežitých v dome hrôzy Ariela Castra. Neustále som premýšľala, ako sa dostať späť k Joeymu, k môjmu synovi. Kým som bola voľná, nebola by som verila, že uniesť je možné skutočne kohokoľvek. Dnes viem, že sa to dá. Môže sa to stať kdekoľvek a kedykoľvek. Keď sa to prihodilo ten letný deň mne, môjmu zmiznutiu nik nevenoval pozornosť. Nik nebdel, na stránkach denníkov sa o únose nepísalo. Ani moji príbuzní, ani susedia nevzali rozum do hrsti a nerozvešali po meste plagáty s mojou fotografiou. Svet sa krútil ďalej, ako keby som nikdy neexistovala. Mala som pocit, že kričím z plných pľúc, no vôbec nik ma nepočul.

Každý stratený človek je niečím dieťaťom. Nikdy sa nedo-zvieme mená všetkých nezvestných, no môžeme na nich aspoň myslieť. Ako som povedala – keď sa nám voľačo nezdá, treba niečo urobiť. Keby bolo viac ľudí v strehu, keby si našli čas zburcovať políciu, z mojich jedenástich rokov by určite niečo ubudlo.

Aj keď je nesmierne ťažké vracat' sa v spomienkach k týmto udalostiam, oveľa ťažšie bolo v dome hrôzy prežiť. Mám príliš roztratené myšlienky. Ani neviem, či sa v celom tom chaose bude dať vyznať. No pokúšam sa o to. Možno som na niečo zabudla, ale takto si to po jedenástich rokoch v zajatí pamätám. Muž, čo ma obral o obrovskú časť života, ma chcel umlčať. Práve preto neostávam v úzadí. Aj predtým,

než som sa ocitla v nesprávnom čase na nesprávnom mieste, som cítila, že ma nik nepočúva. Preto by som teraz chcela prehovoríť v mene nezvestných žien a detí, ktorých hlasy k nám nedoliehajú. Dúfam, že už nikto na svete sa nebude cítiť tak, ako som sa po celé roky cítila ja – odhodaná, ignorovaná, zabudnutá.

Áno, podarilo sa mi prežiť jednu z najhorších vecí, aké môžu človeka postihnúť. Môj príbeh hovorí v prvom rade o nádeji. Aj keď ma ten netvor držal v reťaziach, mučil hladom a tlkol hlava-nehlava, nepodarilo sa mu zlomiť ma. Znova a znova som sa búrila, kráčala ďalej. Teraz vám rozpoviem, ako som to dokázala.

1

Nájdená & stratená

V JEDNO SEPTEMBROVÉ ráno roku 2013 som sa zobudila zavčasu, okolo piatej. V noci som takmer nezažmurila oka; hlavou sa mi prehánali roje myšlienok. *Ako žije Joey, odkedy som ho nevidela? Ako vyzerá teraz – v štrnástich? Je v novom domove šťastný? Darí sa mu v škole? Čím chce byť, až vyrastie? Vie vôbec, že som jeho mama?*

Chcela som sa spýtať na nespočetne veľa vecí – veď som stratila celé roky. Priam bolestne som túžila vidieť syna, no nenašla som odvahu – aspoň zatiaľ nie. Rodina, ktorá ho ako štvorročného adoptovala, sa obávala, že by som mu prevrátila život naruby. Úplne som ich chápala, no aj tak mi to zlomilo srdce.

„Zatiaľ,“ ako mi už dávnejšie povedala moja právnička Peggy, „sú ochotní poslať zopár chlapcových fotografií. Ale musíte to držať v tajnosti, aby ste ochránili jeho identitu.“ Mohla by mi ich vraj ukázať ráno, keď sa stretneme.

Peggy mi podala stránky s fotografiami. Rozložila som ich po stole – osem fotokópií, štyri zábery na každej stránke. Zadívala som sa na prvý obrázok a po lícach sa mi začali kotúľať horúce slzy.

„Panebože, veď vyzerá celkom ako ja!“ zvolala som. Joey mal na fotografii oblečený modrý bejzbalový sveter a na hlave čiapku – čiastočne mu zakrývala tmavé kučery. O rameno mal opretú bejzbalovú palicu. Momentka bola pravdepodobne čerstvá. Stále má chutný noštek pripomínajúci gombičku. Na svoj vek vyzerá vysoký – výšku zdedil po otcovi, ktorý meria šesť stôp. Široký úsmev, drobné ušká a veľké mäsité pery – tieto črty zdedil nepochybne po mne. Odsunula som obrázky nabok, nechcela som ich zmáčať slzami, čo mi nekontrolovateľne stekali po lícach. Peggy mi podala papierovú vreckovku.

„Pozrite,“ povedala som cez slzy, „miluje bejzbal. Presne ako ja.“

Jeden po druhom som si prezerala zábery – dlho, detailne. Na druhej fotografii mohol mať asi sedem rokov – na zábere kľáčať a mal na sebe oblek. Na ďalšej miešal v mise cesto na koláče. „Rád varí. Presne ako ja!“ zvolala som. Okrem bejzbalovej momentky tam bola aj fotografia, na ktorej drží hokejku. Potom ďalšia, na ktorej je zvečnený v potápačskom úbore v bazéne. Na poslednej pózuje v kolieskových korčuliach.

„Ale toto! Veď je celkom posadnutý športom!“ zvolala som.

Peggy pritakala a usmiala sa. Joey vyzeral na každom zábere šťastne. Veľmi šťastne.

Pomaly som prešla prstami po jeho tvári. Chcela som sa ho dotknúť, chcela som ho objať. Chcela som mu povedať, ako veľmi mi chýba. Päť mesiacov po vyslobodení –

s nádejou, že ho opäť uzriem – boli pre mňa fotografie jediným a najužším spojivom so synom.

Keď som sa v ten večer vrátila domov, vytiahla som ich a znova som si ich prezrela. Zadávala som sa do Joeyho jasných očí, skúmala som jeho široký úsmev a pocítila som to, čo cítia matky, ktoré stratia dieťa. Bola vo mne ľútosť – veď všetko mohlo byť celkom inak, no bol vo mne i hnev – prečo musel ten netvor uniesť práve mňa? Pociťovala som radosť i úľavu zároveň – vďaka Bohu, že sa niekto postaral o môjho chlapčeka. Vložila som dve stránky do modrého fascikla, na ktorý som predtým prilepila nálepku s motýlikom.

Ten deň v Peggiej kancelárii však neznamenal koniec môjho príbehu. Istým spôsobom tam príbeh len začínal. Joeyho som sa vydala hľadať dvakrát – prvý raz, keď mal dva a pol roka, a potom po dlhom dvanásťročnom odlúčení. Dúfala som, že ho čoskoro tuho objímam.

2

Moja rodina

INTERIÉR HNEDEHO ŽELEZNIČNÉHO VAGÓNA sa mi navždy vryl do pamäti – ufúľané koberčeky, zápach nahnitých jablák. Keď som mala štyri roky, žili sme vo vagóne. Ja, moji dvojroční bračkovia – dvojčičky Eddie a Freddie a môj maličký bratranec Mikey. Vedno sme sa chúlili jeden k druhému v zadnej časti vagóna a snažili sa udržať si teplo pod krátkou špinavou prikrývkou.

„Sem sa!“ zvykol vykrikovať Freddie. Práve on z dvojčičiek viac rozprával, vždy si vybojoval väčší kus prikrývky, zvieral drobné pästičky a odtláčal Eddieho. Eddie bol na svoj vek pomerne pokojný, ani sa príliš nebránil. Aj keď si boli podobní ako vajce vajcu – mali tú istú olivovú pleť a tmavé kučeravé vlásy, vedela som ich rozlíšiť podľa toho, kto sa pod prikrývkou viac hniezdil.

„Freddie, prestaň doňho strkať,“ napomínala som ho. Bola som od nich o dva roky staršia, preto som si myslela, že ako veľká sestra mám právo riešiť ich drobné šarvátky. „No tak, chlapci, tu máte kúsok z mojej prikrývky,“ vravievala som im, keď začali prikrývku naťahovať hore-dolu. „Len sa prestaňte biť, dobre?“ Fungovalo to asi tri minúty, potom začali odznova. Milovala som ich, aj keď ma niekedy privádzali do šialenstva.

Otec zvykol zaparkovať auto poblíž jablkového sadu za Clevelandom. Tam sme sa obslúžili priamo zo stromov. Jedla som zelené jabĺčka, až kým ma nerozbolel žalúdok. „Zvyšné daj dozadu, zjeme ich neskôr,“ prikazovala mama. Potom nám ich po jednom hádzala z predného sedadla na zadné. Keď som jabĺčko chytila, hrala som sa s malým Mikeyom na skrývačku. Chlapček mal hnedé vlásy a bol veľmi chudučký.

„Hádaj, kam som ukryla jabĺčko?“ pýtala som sa ho. Mikey obyčajne pokrčil plecami a zaškeril sa.

„Viem to, viem to!“ zvykol Freddie. „Je za tebou!“

Vytiahla som jabĺčko spoza chrbta a zamávala ním Mikeymu pred očami. Vždy sa dal do hurónskeho smiechu, trik zakaždým fungoval. Celé hodiny sme sa zabávali takýmito naivnými hrami. Keď sme sa dovezli k sadu, dozadu do auta sme ukryli toľko jablčok, až sme občas zabudli, kam sme ich poschovávali. Preto auto páchlo.

Neviem, prečo sme skončili ako bezdomovci. Neviem ani, ako sme sa dostali do Ohia. Moji rodičia nikdy príliš nerozprávali. Časom som si veľa vecí dala dohromady. Napríklad keď mi raz mama povedala, že má v sebe írsku, černošskú, hispánsku,

indiánsku, arabskú i taliansku krv. „Sme miešanci,“ povedala. Preto mám veľké pery – lebo ich má aj ona. Inokedy som ju počula hovoriť po španielsky alebo po arabsky. To znamená, že aspoň táto časť jej rozprávania bola pravdivá. Okrem toho často opakovala, že deti treba vidieť, nie počuť.

Otázok som mávala neúrekom: naučila sa mama tie jazyky, keď vyrastala? Naučila sa ich od rodičov? Žila len v Ohiu?

Dospelí nám deťom nechceli nič prezradiť. Ako hovorieval oco, keď som sa ho spýtala na niečo z jeho života: „To sú veci dospelých.“ Nemala som ani potuchy, kde a ako rodičia vyrástli.

Myslím, že v železničnom vagóne sme strávili celý rok. Nakoniec sme sa presťahovali, ale ani potom sa nám nežilo lepšie. Nevieť, ako sa volá prvá štvrť, kde sme bývali. Pamätám si však, že náš dom s tromi spálňami sa nachádzal v gete. Na rohoch postávali prostitútky, pasáci a drogoví priekupníci. Občas niekoho zastrelili z okoloidúceho auta. Poniže našej ulice sa nachádzal obchod s alkoholom; býval otvorený celú noc. Dlho sme sa tu nezdržali. Počas môjho detstva sme sa tak často sťahovali, až ma to prestávalo baviť. Myslím, že sme striedali domy každé dva-tri mesiace. Skutočne, nevymýšľam si. Teta a bratranec sa sťahovali vedno s nami. Neskôr sa k nám pridružili ďalší členovia rodiny. No o tom vám porozprávam o chvíľu.

Nech sme sa nasťahovali tam či inde, vždy sme zakotvili v najhorších štvrtiach. Cleveland je rozdelený na dve časti – východnú a západnú. Preteká ním rieka Cuyahoga. My sme zvyčajne bývali v západnej časti. Párkrát sme sa previezli na druhú stranu. Všimla som si, že ľudia tam majú obrovské domy s veľkými zelenými predzáhradkami. Ulice vyzerali čisté, mohli ste z nich jesť. Dokonca i vzduch voňal akosi lepšie. Prialo som si, aby sme zakotvili radšej tu. Nechcela som sa vrátiť domov; uvedomovala som si, aký je náš príbytok nedôstojný. Keď dávali v televízii niečo o stavebných projektoch v iných mestách, vždy som si povedala: „Vyzerá to nabetón lepšie než naša štvrť.“ Úprimne – naša štvrť bola diera. A poriadna.

Pamätám si časť mesta, v rámci ktorej sme sa sťahovali z miesta na miesto. Volala sa Tremont, neďaleko od centra. V štvrtiach, ktoré sme vystriedali, vyčíňali gangy, predávali sa drogy, bočné uličky boli posiate injekčnými striekačkami. Aspoň raz za týždeň som uprostred noci začula výstrel zo zbrane. *Bum!* Eddie, Freddie, Mikey a ja sme vtedy bývali spolu v jednej izbe. Keď sme začuli rachot, ukryli sme sa do rohu šatníka.

„Si v poriadku?“ spýtala som sa Eddieho. Chveli sa mu pery.

„Áno,“ odvetil. Vedela som, že je vystrašený. Aj ja som bola. Lenže ako veľká sestra, čo má chrániť mladších, som predstierala odvahu. „Nič sa nemôže stať,“ uisťovala som ich.

Vnútrajšok nášho prvého domu som považovala za biedny. Bývali sme v poschodovej budove so štyrmi spálňami. Hnedý koberec bol posiaty odpornými škvrnami, aj kúpeľňa sa mi videla odpudzujúca. Šporák bol otlčený.

Keď sme sa nasťahovali, pridružilo sa k nám početné príbuzenstvo. Neustále som premýšľala: *Kde len všetci boli, kým sme bivakovali v železničnom vagóne?* Keď som trošičku podrástla, okrem tiet, strýkov a bratrancov, čo sa k nám prisťahovali, som stretávala aj ďalších príbuzných, napríklad sesternice Lisu či Deannu. Keď pribudol niekto nový, opýtala som sa: „A to je kto?“ Odpoveď som však nikdy nedostala.

Raz sa stalo, že nás v dome bývalo dvanásť, bolo tam pritesno. Videlo sa mi, že neustále prichádzajú a odchádzajú celkom neznáme tváre – v akúkoľvek dennú či nočnú hodinu. Zvonček akoby neprestajne vyzváňal. Neznámi muži u nás nechávali balíky. Šiel z nich strach. V noci sme nemohli spať; dospelí sa hlučne zabávali. Celý dom neustále zapáchal.

Nemala som vlastnú izbu. S bratrancami sme sa pravidelne sťahovali z jednej spálne do druhej.

„Kde budeš dnes spať?“ spýtala sa ma raz jedna z tiet.

„Neviem,“ odvetila som. „Voľakde sa azda zložím.“

V tú noc som si do Eddieho a Freddieho izby vzala nevelikú modrú prikrývku. Uložila som sa na zem hneď vedľa ich matracu. Občas som spávala v rodičovskej spálni. Niekedy som dokonca skončila na prízemí, na gauči v obývačke. Sťahovanie neobišlo ani bračekov, ani Mikeyho. No chlapci zväčša používali tú istú izbu. Z akéhosi dôvodu som sa zo všetkých detí sťahovala najviac ja. Hlavne vtedy, keď do domu pribudol niekto nový. Náš život bol prinajmenšom chaotický.

Keď som bola malá, stalo sa mi voľačo, čo ma navždy poznamenalo. Raz ma uprostred noci zobudil smäd. Vstala som z postele, kde som vtedy spávala – v izbe boli dve samostatné lôžka –, no v tme som sa o niečo potkla. Keď som vošla do obývačky, uvidela som tam spať mamu. Oblečenú. Prešla som do kuchyne, prisunula si k dresu stoličku a napustila trošku vody. Keď som sa vrátila do spálne, niekto sedel na mojej posteli. Bol to muž, člen rodiny.

„Neskúšaj ujst’“, zasyčal mi do ucha.

Rozplakala som sa. Veľmi som sa preľakla: *Prečo sedí na mojej posteli? A môže nás začuť mama?*

„Rob, čo ti prikážem, a nič sa ti nestane,“ povedal. Potom si strčil jednu ruku do trenírok a druhú mi položil na hlavu. Napokon ma prinútil, aby som sa spustila nižšie. Chcela som kričať, ale aj keď som sa pokúšala, nevyšiel zo mňa ani hlások.

„Ak niekomu čo len cekneš,“ hlesol, „zabijem ťa.“

Bola som na smrť vydesená, pokúšala som sa zadržať vzlyky, na viac som sa nezmohla. Keď skončil, ostala som ležať na posteli; cítila som sa špinavá a opustená.

Mame som o tom nikdy nepovedala. Pamätala som sa, ako sa mi vyhrážal – že ma zabije, ak ceknem. Lenže nestalo sa to len raz. Od tej noci ma začal obťažovať, robiť mi všetko možné. Zo začiatku to bolo párkrát za týždeň, ale keď som trochu povyrástla, dochádzalo k tomu takmer každý deň. Nech som spala kdekoli, vždy ma vystopoval. Príšerne som sa bála, až to zašlo tak ďaleko, že som si v noci ani nechcela ísť ľahnúť. Niekedy som sa pokúšala ostať hore dlho do noci, ukryť sa v šatníku. Myslela som si, že keď ma nenájde, azda zabudne na nechutnosti, čo mi robieva.

Aspoň som dúfala. Lenže zvyčajne to nefungovalo.

RÁNA BOLI U NÁS chaotické. Niekedy sa nám podarilo umyť si zuby, no nie vždy. Keď sa dalo, čistili sme si ich aspoň dvakrát za týždeň. Neustále som mala pocit, že vnútro úst mám špinavé, lepkavé.

„Pod’ sem, Eddie,“ vpravievala som bratovi a pokúšala som sa vopchať mu do úst zubnú kefku. Kým som mu čistila zúbky, Freddie, Mikey a zo šesť mladších bratrancov a sesterníc behali po dome. Hrali sa. Často sa nám minuli veci ako mydlo či zubná pasta – čiže keď som Eddiemu dočistila zúbky, v tubičke veľa pasty pre ostatných neostalo.

Keď som dočistila zúbky niektorému z detí, začala som pomáhať Mikeymu; ešte sa nevedel sám okúpať. „Ďa-ku-jem, Muš-ľa!“ kričal. Keď som mu doumývala vlásky, dosucha vyutierala cintľavé tielko a vyniesla ho von z vane, zoširoka sa na mňa zaškeril. Nevedel poriadne vysloviť moje meno aj niektoré ďalšie slová, no bol tým napritulnejším dieťaťom na svete.

Ak bolo v dome jedlo, naraňajkovali sme sa. Bratia si zvyčajne dali misku farebných cereálií – Ovocných kamienkov. Nebolo to nič extra, ale milovali ich.

„Ovocné kamienky! Ovocné kamienky! Ovocné kamienky!“ pospevovali si svorne dvojčky a behali hore-dolu v supermanských pyžamkách. Ovocné kamienky boli jedným z mála jedál, ktoré boli ochotní zjesť. Nechápala som, ako môžu byť takí priberčiví – veď sme mali tak málo potravín! Už vtedy som si uvedomovala, že to nie je normálne. Veľmi som si priała, aby rodičia mali viac peňazí a kúpili nám aspoň to najzákladnejšie. No vedela som, že ani jeden z nich si nevie udržať prácu. Raz mama aj mala trvalé miesto ako sestrička, ale dlho tam nevydržala. Nie je mi celkom jasné, čo robil otec alebo ostatní dospelí, ktorí s nami bývali. Viem len toľko, že sme večne smrdeli grošom.

Na raňajky som mávala plnené cereálne taštičky. Nebola som priberčivá – potrebovala som si len *naplniť* žalúdok, aby mi neškvíkal. Zriedkakedy sme mávali niečo teplé. Keď nám nefungoval sporák, snažila som sa zohriať si ravioli v konzerve tak, že som ich priložila k radiátoru. Síce sa mi to nepodarilo, ale aspoň som sa o to pokúsila. Chcela som, aby mladší bračekovia, bratranci i sesternice mali pre zmenu teplé jedlo. Raz sa mi predsa len podarilo ohriať na radiátore hotdogy.

„Podťte sem, hladoši,“ povedala som a snažila sa deti zhromaždiť v jednej miestnosti. „Posadajte si na zem a jedzte.“ Zoradila som ich na špinavom koberci a postupne som im podávala vlašné hotdogy. Žemle sme nemali. Stále sme jedli len hotdogy, sáčkové slíže, cereálie, krúžkové špagety z konzervy či ravioli. Všetko jedlá z plechoviek alebo z krabíc.

Kým som odišla do školy, vždy som bračekom pomohla s obliekaním. Freddie obvyčajne pobehoval po izbe a vyspevoval.

Eddie po ňom často opakoval; niekedy sa k nemu pripojil. Aj keď vyzerali celkom rovnako, nechodili rovnako oblečení. Bola som rada, že som im vôbec mala čo obliecť, nieto ešte aby mali rovnaké veci. Keď som ráno prišla do izby, chlapi ešte spali, aj keď už mali byť dávno hore. Šaty boli po celej izbe! Spodná bielizeň, ponožky, tričká – všetko porozhadzované po zemi. Neustále som po nich upratovala.

Keď som ich doobliekala a pozbierala porozhadzované veci, odišli do školy. Ja som chodila do inej školy. Učesala som sa, hnedé vlasy mi splývali po ramenách, zaškúlila som na seba cez hrubizné okuliare (odkedy si pamätám, vždy som mala slabý zrak) a utekala na autobus.

Polovičku času som strávila kade-tade, len nie na vyučovaní. Vymeškávala som aspoň deň či dva do týždňa. Prvá škola, ktorú si pamätám, je škola Mary Bethuneovej – myslím, že som vtedy chodila do druhej alebo do tretej triedy. Mama pre mňa často chodievala a brávala ma preč. Kvôli návšteve lekára, zubára, alebo kvôli niečomu inému: úmrtie člena rodiny, svadba. Potom som musela všetko dohnať. Bývalo toho príšerne veľa. Neznášala som, keď som takto zaostávala v učení. Ani neviem prečo, ale videlo sa mi, že ma zo školy brávali oveľa častejšie než mojich bračekov. A ja som tak veľmi chcela ostať v triede, byť normálna – taká ako iné deti.

Lenže keď som aj bola na vyučovaní, cítila som sa tam ako hlupaňa. Spytovala som sa spolužiakov: „Môžete mi dať úlohu z minulého týždňa?“ Ak mi dal niekto zadanie, odpísala som si ho a potom som sa snažila úlohu doma urobiť. Písanie úloh som nenávidela hlavne preto, lebo som zameškala toľko hodín. Preto som aj prepadala. Keď som dovŕšila dvanásty rok a ťahal mi na trinásty, len tak-tak som sa prebojovala do piatej triedy! Vždy som bola v triede najstaršia – stálo to za starú belu.

Niektorých učiteľov moje výsledky znepokojovali. Zopár sa ich pokúsilo nechať ma v škole dlhšie a doučovať ma. Ale ak sa žiak objaví v triede dva či trikrát za týždeň, je to naozaj ťažké... Keď sme už pri tom – načo sa trápiť, aj tak budem skôr či neskôr pozadu.

V istom ročníku si jedna pani učiteľka všimla moje zlé výsledky a spýtala sa ma: „Je doma všetko v poriadku, Michelle?“ Chvíľku som ostala zarazená, potom som odvetila, že áno. Bola naozaj milá, ale vedela som, že jej nemôžem povedať pravdu. Pravdu o tom, aké strašné veci sa mi dejú doma.

Nikto sa so mnou nechcel priatelieť. Vážne, vôbec nikto. Keď som chodila do štvrtej triedy, pokúsila som sa v školskej jedálni zoznámiť s istým dievčaťom. Povedala som jej: „Ahoj, som

Michelle,“ a natiahla som k nej ruku, aby sme si mohli potriať pravicou. Ona sa však bleskurýchle vyparila.

„Smrdí ti z úst!“ zakričala.

Príšerne ma tým ponížila. Potom som sa už nikoho zo spolužiakov neodvážila osloviť. Utiahla som sa dozadu a ostala tam celé vyučovanie. Keď sa ma pani učiteľka na niečo spýtala, zaryto som mlčala. Raz som dostala otázku: „Michelle, ako sa volá hlavné mesto Ohia?“ Odpoveď som vedela, lež názov mesta som nechcela povedať nahlas; mala som ťažkosti s výslovnosťou niektorých slov.

„Col...Col-um. Chcem povedať – Columbus,“ pokúšala som sa to vysloviť. Všetci sa mi smiali. Chcelo sa mi skríknúť: „Nie som retardovaná!“ No nemyslím, že by som tým niečo dosiahla; aj tak si všetci mysleli, že som zaostala.

Pani učiteľka sa úprimne pokúšala presvedčiť ostatných, aby boli ku mne milší. „Žiaci, nie je pekné smiať sa na druhých,“ dohovárala im.

Cítila som, že ma ľutuje. Ona a niektoré z jej kolegyň sa snažili mojich spolužiakov prehovoriť, aby sa so mnou priatelili.

„Prečo si nesadneš k Michelle? Môžete čítať z jednej knižky,“ povedala raz istej spolužiačke pani učiteľka čítania.

„Fuj, Michelle smrdí!“ odvetilo dievča.

Pani učiteľka ju vyhrešila a aj tak ju poslala sadnúť si ku mne. Lež vždy, keď sa k nám obrátila chrbtom, dievča pokrútilo nosom. Ostatní spolužiaci sa tomu smiali. Cítila som sa príšerne.

Keď neboli učiteľky nablízku, decká sa mi neprestajne posmievali. Na chodbe na mňa pokrikovali: „Hlupaňa! Hlupaňa!“ Alebo: „Smrad'oška! Smrad'oška!“ Istý chalan mi raz na hodine matematiky šplechol do tváre: „Si hnusná retard'áčka!“ Radšej som sa naňho ani nepozrela. „Do teba by sa mohol niekto buchnúť, len ak by ti na hlavu navliekol sáčok,“ dodal.

Tvárila som sa, že sa ma to nedotklo. Lenže nebola to pravda; zranilo ma to. Nenávidela som sa za to, ako vyzerám – neumyté vlasy a oblečenie zo secondhandu. Príšerne som smrdela. Takmer v každom predmete v škole som dosahovala zlé výsledky – väčšinou štvorky a päťorky.

V porovnaní so mnou si ostatné deti žili skvele. Zoberte si už len ich šaty – samé značkové veci! Aj iní spolužiaci boli chudobní, to hej, ale naša rodina bola na tom pravdepodobne najhoršie.

Mnoho dospelých z našej štvrte žilo na podpore. Boli však aj takí, čo pracovali – na autobusovej zastávke som vidávala postávať skupinky žien oblečených ako sestričky či pomocnice v domácnosti. Rodičia nás nepúšťali na návštevu k iným deťom, takže neviem, čia mama robila čo. Myslím, že mnohí predávali drogy. Lenže vďaka tomu sa ich deti aspoň najedli a nosili pekné šaty! Ja som mala iba dve či tri veci. Nosila som tričká zo šesťdesiatych rokov z obchodu Dobrá vôľa.

Párkrát sa stalo, že niektorí spolužiaci boli ku mne celkom milí. Isté dievča mi dokonca chcelo dať peniaze. Odmietla som. „Ďakujem,“ povedala som jej, „ale netreba.“ Nepovažovala som za správne vziať si ich od nej. Okrem toho – nešlo jej o skutočné priateľstvo, iba ma ľutovala. Viem to, lebo keď som jej po tejto príhode povedala ahoj, obrátila sa mi chrbtom.

V škole bolo ešte jedno dievča, čo tiež nemalo peniaze a stále smrdelo. Boli sme na tom rovnako – ani ona sa s nikým nerozprávala. Nik z detí sa k nej nechcel priblížiť. Raz som jej z domu priniesla deodorant a povedala: „Zober si ho a choď sa dať trochu do poriadku.“ Zobrala si ho a povedala ďakujem.

Jediným obľúbeným predmetom bola výtvarná výchova. Pani učiteľka bola asi jediná, čo mala o mňa záujem. „Si nadaná,“ povedala mi, keď uvidela jednu z mojich kresbičiek. Na hodinách výtvarnej výchovy som kreslila všetko, o čom som snívala. Kreslila som veľké domy, v akých som túžila žiť. Kreslila som rodiny, ako sedia okolo stola a večerajú. Kreslila som deti s rodičmi – v parku, pod modrou oblohou. Kreslila som krásne motýliky. Kreslila som všetko, čo mohlo odvieť moju pozornosť od diania doma.

Neviem prečo, ale tiež som rada kreslila vlkov. Myslím, že sú to najkrajšie zvieratá, aké poznám. Vo štvrtjej triede som na každú stránku poznámkového bloku so špirálou nakreslila svorku vlkov. Aj keď som sa doma neustále sťahovala z izby do izby, poznámkové bloky a ceruzky som stále nosila so sebou. Boli to jediné veci, ktoré patrili len mne.

Okrem kreslenia som mala rada hudbu. Raz na školskom zhromaždení sa všetky deti postavili a zaspievali národnú hymnu afroameričanov. „Podme všetci pieť, až budú zem a nebo znieť; znieť harmóniou slobody. Nech sa naša radosť vzdúva – sťa obloha, čo načúva; nech znie hoja-hoj sťa valiaci sa príboj.“ Pieseň na mňa hlboko zapôsobila – až mi z nej behal mráz po chrbte!

Zimomriavky mi ostali dodnes. Keď sa chlap, čo s nami býval, na mňa v noci zvalil, vnútri som si pohmkávala tú melódiu. Chcela som zabudnúť na nechutnosti, čo mi robil.

Doma som často počúvala rádio, najviac R&B. Zbožňovala som Mariah Carey, Jay-Z a Nas. Milovala som bit. Kým bratrance a sesternice spali vo vedľajšej izbe, občas som sa posadila do rohu a kreslila. Ak som sa v izbe ocitla sama, hneď som bola na nohách a začala tancovať – okrem kreslenia som sa vedela aj dobre hýbať.

Hoci som sa zle učila, predsa len som rada čítala i písala. Najradšej som mala horory. Stále som čítala romány Stephena Kinga. Nie, nebála som sa pri nich – milovala som vzrušenie a napätie. Dokonca aj dnes mám doma hororové knihy a filmy. Keď som bola piatačka, raz som od šiestej večera do skorého rána napísala obsah knižky, ktorá ma zaujala. Na svoje dielo som bola veľmi hrdá. Okrem toho som sa radovala, že som si aspoň raz napísala domácu úlohu.

Ak som nešla do školy, musela som sa starať o bratrance a sesternice. Aj keď boli rodičia doma, vždy mi ich dávali na starosť. Väčšina bratrance a sesterníc bola odo mňa oveľa mladšia – vždy som sa teda musela o všetkých starať ja. V dome ich bolo neúrekom: Danielle, Christopher, April, Ricky, Eugena a ďalší.

Raz sa u nás objavili dve bábätká. Otec im dal prezývky Kiki a Rah Rah. Jedno malo rok, druhé tri. Obe mali karamelovú pleť a africké kučery. Myslím, že to boli dcérka a synček istého člena rodiny, ktorý sa o nich nevedel postarať. Nikdy mi nik nepovedal, čo sa stalo, no o dieťatká som sa jednoducho starala ja. A často. Dennodne som Kikinke z tmavých kučier pletla vrkôčiky a Rah Rahovi som zas kúzlila vrkôčikový afroúčes.

„Ba-ba! Ba-ba! Ba-ba!“ vykrikovala Kiki, keď chcela, aby som jej naplnila fľašu mliekom. Kým sa Rah Rah hral na zemi s nákladným autíčkom, posadila som si Kikinku na kolená a dala jej napiť. Boli takí zlatí – aj keď som im bez prestávky musela vymieňať smradľavé plienky.

S bračkami, bratrancami i sesternicami som sa cítila dobre. Raz, bolo to na Deň matiek, sme si z mamy vystrelili. Vonku sme našli veľký kameň a uviazali sme naň povrázok, aby vyzeral ako potkan v kožuštku. Potom som jej kameň položila rovno

na vankúš. Keď sa zobudila, zvolala: „Kto mi to sem dal, há?“ Všetci sme sa od smiechu váľali po zemi! Nik však neprezradil, kto to urobil. No som si istá, že mama na to prišla.

Niekedy som sa spolu s Eddiem a Freddiem dívala na televíziu. Zbožňovali sme istú šou. Volala sa Kenan & Kel. Kel bol známy tínedžerský frajer. Vravieval: „Kto má rád oranžádu? Kel má rád oranžádu! Je to tak? Ach áno, ach áno, je to ta-ák! Ja ma-ám, ja ma-ám!“ Zakaždým, keď sme to počuli, od smiechu sme sa chytali za bruchá.

Spomedzi všetkých bratrancov a sesterníc som najlepšie vychádzala s April. Bola odo mňa o tri či štyri roky staršia. Ani neviem prečo, no hodili sme sa k sebe. Keďže pracovala na čiastočný úväzok, niekedy mala trochu peňazí. Míňala ich na šaty. Vedela, že nemám dosť oblečenia, a tak mi zo svojich vecí niekedy niečo požičala. Raz mi dokonca ponúkla trendy nohavice potlačené vzorom, čo vyzerali ako leopardia koža. „Tu máš, skús si tieto,“ povedala. „Budeš v nich kočka.“

April ma tiež brávala von. Rodičia mi s ňou dovolili ísť do Arby; bolo to v našej štvrti. „Vyber si, čo chceš,“ vravievala mi April a zo zadného vrečka džínsov vydolovala niekoľko dolárov. Zvyčajne som si objednala čipsy. Chutili božsky – najmä ak boli bohato potreté pálivou omáčkou. April bola šialene trendy. Hlavne preto, lebo ma vytiahla z domu.

Raz v lete – mala som vtedy jedenásť rokov – sa April ponúkla, že ma vezme na kolieskové korčule. „Podme na ihrisko,“ povedala. Bolo to asi pätnásť minút chôdze od nás, nie viac. „Obe odtiaľto potrebujeme vypadnúť a trochu sa zabaviť!“

Pritakala som, bola som vzrušená. Rodičia ma tam zo začiatku nechceli púšťať; nemali na vstupné. „Mám čosi odložené,“ povedala mi April. „Zatiahnem to.“

Hodila som na seba džínsové šortky a biele tričko bez rukávov. Keď za každú z nás zaplatila pri vchode päť dolárov, obula som si korčule číslo dva. Robila som, čo som mohla, no aj tak som asi šesťkrát spadla. Rovno na zadok.

„Ide ti to super!“ opakovala April. „Len tak ďalej!“

V podvečer na mňa spadlo jedno tlsté decko. „Vstávaj!“ zvolala April. Snažila sa nesmiať, no nevedela sa ovládnuť. Keď som sa pozviechala zo zeme, ani ja som to už nevydržala. Smiali sme sa ešte aj cestou domov. Bol to jeden z mála zážitkov, keď som sa cítila ako normálne dieťa, čo robí normálne veci. Milovala som April za to, že mi dovolila byť s ňou a zabudnúť na všetko zlé, čo som prežívala.

KEĎ SOM DOVRŠILA JEDENÁSTY ROK, dostala som menštruáciu. Lenže som vôbec nevedela, že ide o menštruáciu. Dolu som totiž krvácala už od piatich rokov. Od mojich jedenástich narodenín však robil ten chlap so mnou ešte zvrhlejšie nechutnosti.

Dialo sa to kdekoľvek. V pivnici či v ktorejkoľvek posteli v dome. Keď bolo po tom, ostala som ležať a hojdala som sa dopredu a dozadu. Neskôr, keď som vyrástla, som jednoducho vstala a odišla do kúpeľne. Tam som si sadla na záchodovú misu. Kvapkala zo mňa krv. Neviem, čo všetko som vravievala pánbožkovi, no pamätám si, že som sa veru aj modlievala. Len pre prípad, ak tam hore naozaj je – chcela som to vyskúšať. Lenže ak tam aj bol, potom nechápem, prečo toho chlapa nezastavil. Takmer stále som cítila smútok. Bolo mi biedne, ale nakoniec som si na ten pocit začala zvykať.

Keď som dovršila pätnásť rok – žili sme vtedy v kanárikovožltom dome v Tremonte –, moja situácia ma začala poriadne frustrovať. Chcela som niečo urobiť,

chcela som to zneužívanie zastaviť. Bola som odhodlaná urobiť *čokoľvek*. Lenže ubrániť som sa tomu chlapovi nevedela; vážila som vtedy asi sedemdesiatpäť libier.

Raz v noci, pár dní pred Vďakyvzdaním, som mu do pohára tajne hodila dve tabletky na spanie. Ako tak popíjal bourbon a pozeral porno, robila som sa, že spím. Veľmi som si priała, aby ma nechal na pokoji, aspoň jednu-jedinú noc. Stalo sa. Televízia bola pustená veľmi nahlas. Keď film skončil, obrazovka ostala zrnitá a chlap začal zaspávať. Vtedy som sa rýchlo šuchla pod plachtu a čakala. A čakala, a čakala, a čakala...

Asi okolo polnoci začal chrápať. Vyliezla som z postele tak potichučky, ako sa len dalo, a prešla do tmavého kúta izby. Vyzliekla som si župan a hodila na seba svoje obľúbené čierne džinsy a tričko s obrázkom vlka na hrudi. To, z ktorého som si odstihla rukávy, aby mi bolo vidieť ramená. V momente, keď som si naťahovala tričko cez hlavu, chlap zavrčal. Stuhla som a zatajila dych.

O pár sekúnd začal znovu chrápať. *Tesnotka*, pomyslela som si. Bleskurýchle som si natiahla ponožky a modré tenisky a po špičkách prešla do izby, kde spali Eddie a Freddie. Deň predtým som si do ich skrine schovala fialový ruksak. Chlapcov som skontrolovala – chcela som sa uistiť, že naozaj spia. Potom som chytila ruksak za traky. Bol naozaj ťažký, dala som doň všetko oblečenie, čo som našla – dokonca aj niekoľko maminých a otcových tričiek. Okrem toho som celkom navrch vopchala tenkú vlnenú prikrývku. Napokon som doň vložila zopár ceruziek z hodín výtvarnej výchovy, malé strúhadielko a štyri špirálové zápisníčky. Kabát som nemala.

Vedela som, ako sa dostať von – útek som si vopred naplánovala. Dala som si ruksak na plecía a vošla do kúpeľne na prvom poschodí. Obývačka neprichádzala do úvahy, niekto tam spal. Z kúpeľňového okna som dovidela na zadný dvor. Snažila som sa okno vytiahnuť nahor. Išlo to veľmi ťažko. *Vrzgy-vrzgy-vrzg*. Najskôr sa okno zaseklo, napokon sa mi to však podarilo.

Postavila som sa na poklop záchodu a vyzrela von. *Nemôžem uveriť, že naozaj podnikám čosi takéto*, pomyslela som si. Bola som taká nervózna, až som sa zľakla, že spadnem a dolámem si nohu. *Môže ma niekto začuť?* Zadržovala som dych, nechcela som nikoho zobudiť. Bála som sa, aby ma pri úteku neprichytili. Najprv som ponad rám okna prevliekla jednu nohu, potom druhú. Nakoniec som sa prešmykla celá. Skočila som do trávy.

Nezavrela som za sebou okno, ani som sa neobzrela. Dokonca ma ani netrápilo, či ma niekto pri úteku zahliadol. Vedela som, že mojej rodine je to fuk. Ak by sa ma aj náhodou pokúšali nájsť a priviesť domov, urobili by to len z jediného dôvodu – aby som dohliadala na decká v dome. To bolo jasné ako facka.

Potme som sa vydala dolu ulicou, neskôr som zahla do aleje. Netušila som, kam kráčam, nevedela som, čo podniknem. V podstate som nemala ďalší plán. Ani náznak, vôbec nič. Vedela som len toľko, že musím vypadnúť z domu, že sa musím dostať od toho chlapa na míle preč, že musím uniknúť takémuto životu. Studený vzduch sa do mňa zarezal sťa tisíc nožov. Lenže čakalo ma niečo milionkrát mrazivejšie než to, pred čím som utekala.